

53503

Št. 14

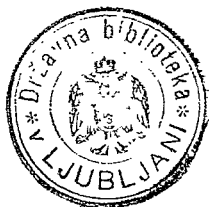
TAČJA

  Zbirka gledaliških iger.

Preja ==

fran Govékar o o o o o

V GORICI 1904.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Raztresenca.

Veseloigra v enem dejanju.

Spisal A. pl. KOTZEBUE.

III = 030002456

Osebe:

MAJOR JAZBEC, }
STOTNIK MUHIČ, } vpokojena invalida,
MILKA, majorjeva hči,
JANKO, stotnikov sin.

Godi se v Ljubljani.

Dejanje se vrši v sobi majorjevega stanovanja. Soba ima na vsaki strani in na sredi po ena vrata. Na desni miza, zofa in naslanjači. Na mizi leže časniki in očala. Na levi divan, pred njim preproga. Preko stola zadaj je obešena svilnata nočna suknja. Major in stotnik sta v civilni obleki.

PRVI PRIZOR.

Milka (sedi pri oknu in šiva.)

Milka. Glej ga, glej ga, že prihaja! — (Vstane in se nagne skozi okno.) Pst! Pst! — Pojdite gori; sama sem doma! (Steče proti vratom.) Tega mu ni treba dvakrat reči. — A v bodoče? Kako bo neki v bodoče? — Možke mika navadno le ono, kar ni dovoljeno. (Odpre vrata.)

DRUGI PRIZOR.

Milka. Janko (vstopi naglo.)

Janko. Moj Bog, kako dolgo se že nisva videla! (Ji poljubi roko.)

Milka. Govorila nisva, hočete reči, kajti videla sva se vsaki dan.

J a n k o. Kaj, po vašem mnenju se pravi to »videti se«, ako gazim tu dan na dan v snegu in dežju mimo vašega okna, in zagledam kvečjemu tole lepo vašo rokico, ki vleče šivanko iz dela? (Ji poljubi zopet roko in jo vede k zofi.)

Milka. Kaj morem jaz za to, da gre papa tako redkokdaj od doma in da samotari prav kakor pajek! Ali ne posedam tu cele ure in čitam vsled dolgega časa starodavne časopise, v katere je zavila moja modistinja svoje umotvore? — Toda ne izgubljava lepega časa s tožbami in očitaji! Povedati vam imam mnogo novic, — dobre, tudi neprijetne, in sicer zelo — neprijetne.

J a n k o. Jaz prav tako. Oh, Milka!

Milka. Papa ima starega prijatelja — ne vem kje, — dobrega, poštenega starca, in temu me je obljubil za ženo.

J a n k o. Tako?! Ali je to ona dobra novica.

Milka. Ne, ta je neprijetna. Toda danes je prinesel pismonoša črnoobrobljeno pismo; skratka: prijatelj je umrl, torej se ne morem več poročiti ž njim.

J a n k o. Naj v miru počiva; večna luč naj mu sveti! — Čudno! Meni se je godila skoraj ravno taka. Moj papa mi je izbral, ne da bi me kaj vprašal, v svojem rojstnem kraju bogato dekle za ženo. Vse je bilo že dogovorjeno; k sreči pa je bilo dekle tako pametno in je ušlo z drugim.

M i l k a. Srečno pot. Zdaj sva torej oba svobodna! (Mu ponudi roko.)

J a n k o (ne sprejme roke in se odmakne od nje.) S v o b o d n a? Jaz nisem svoboden!

M i l k a. Nikar ne zbijajte slabih šal, mladi gospod! Vem, vem, v moji mreži ste, a to vam povem, iz te ni izhoda, tem manj, ker sem se zaplela tudi jaz v vašo.

J a n k o. Zato pa je najbolje, da ju zaveže Himen s svojimi rožnatimi trakovi. (Jo objame, ves čas sedé, okoli pasu.)

M i l k a. O, dà, ko bi najina očeta le hotela premisliti, kar midva tolikokrat razmišlja!

J a n k o. Vaš ženin je vendar umrl in moja nevesta je ušla; torej nama ni ničesar več na poti.

M i l k a Ne vem; včasih se mi zdi, da se najina dobra godrnjača nič kaj ne marata.

Janko. Saj sta vendar služila skupaj!

Milka. To je že res.

Janko. Oba sta invalida —

Milka. Da!

Janko. Oba govorita rada o svojih kompanijah.

Milka. Dà, dà!

Janko. In tudi o svojih zaljubljenih pustolovstvih —

Milka. Zakaj tudi ne? Moj papa gleda še vedno rad lepa dekleta, včasih še prerad.

Janko. Kaj torej še hočete? Med očetoma vlada najlepša harmonija!

Milka. Tu pa tam se oglasi tudi kak dísakord, prijatelj. Moj papa je speljal do majorja, vaš pa le do stotnika. Moj papa nosi v gumbnici križec, vaš ne; — moj je premožen, vaš pa — žalibog — skoraj ubog. Glejte, to so dejstva, ki zavirajo enakopravnost ter odtujajo tudi najboljše prijatelje.

Janko. A vendar sta oba moža poštenjaka.

Milka. Gotovo! Toda moj papa je posodil vašemu denar, in to je prijateljstvu silno nevarno.

J a n k o. Kaj? Mnogo denarja?

M i l k a. 2000 kron na menico.

J a n k o. Tega dolga seveda ne plača tako izlahka.

M i l k a. Razun tega je bil gospod stotnik še primoran, pustiti pred kratkim svoje lepo stanovanje ter si vzeti cenejše.

J a n k o. No, to mu ni naredilo niti enega sivega lasu.

M i l k a. Verjamem vam. A da se je preselil prav moj papa v to lepo stanovanje, da ga je mogel plačati, to je vašega očeta vsekakor vendarle malo jezilo?

J a n k o. A, mislim, da je to že davno pozabil, tako raztresen je vedno —

M i l k a. No, kar se raztresenosti tiče, si pa lahko počasta roki najina očeta.

J a n k o. Včasih res kako imenitno zagodeta.

M i l k a. O, dà, vedela bi vam povedati celo vrsto takih smešnih dogodbič.

J a n k o. Premislite, kaj je napravil nedavno moj oče! Bil je nekaj bolan in je zato sklenil, da ne pojde ves dan iz hiše. Ker mu je pa popoldne odleglo, se je opravil ter šel

v svoji raztresenosti z nočno čepico na glavi na cesto. Ko ga sreča prijatelj in ga vpraša, zakaj hodi z nočno čepico po ulici, mu odgovori oče: »Bolan sem in ne pojdem ves dan iz hiše.«

Milka. Ha! Ha! In veste, kaj je napravil moj papa? Na vrata stanovanja je dal pritrditi deščico, na katero je napisal: »Ako po opetovanem zvonjenju ne pride nihče odpret, tedaj gospoda majorja ni doma.« Nedavno pa pride sam domov in pozvoni. Sluga ga ni takoj slišal; papa prečita, kar je napisano na deščici, ter reče povsem mirno: »Gospoda majorja ni doma«, in odide zopet.

Janko. Izvrstno! Kaj takega bi mogel napraviti le še moj papa!

Milka. O, kar se raztresenosti in pozabljivosti tiče, pa res ne vem, komu sodi prvenstvo.

Janko. Tem lažje bi midva aranžirala tukajle včasih kak tajejn sestanek.

Milka. Tako? — Morda celó v moji sobi, kaj? (Se odmakne daleč proč.)

Janko (se pomakne k njej.) Zakaj pa ne? Stanoval sem več let v tej hiši in poznam dobro vse koticke in vsa vratca.

Milka. Tudi ona, ki vodijo v mojo sobo?

Janko. Dà, dà! Tudi, Milka! Niti sanjalo se mi ni, ko sem stanoval še sam tukajle, da bo kdaj moja Milka —

Milka. Sedela na istem mestu in si šivala srajce tam, kjer ste čitali vi nekdam »Zorina«? (Vstane.)

Janko. Oh, dajte, naj vsaj pogledam, kakó ste si opravili sobico! (Vstane.)

Milka. Prav! Toda Bog ne daj črez prag! (Odpri sobico na levi.)

Janko (gleda v sobico na levi.) Tam pod oknom je stala moja pisalna miza.

Milka. Tu stoji zdaj moj šivalni stroj.

Janko. Nasproti je visela vaša slika.

Milka. Jaz sem pobožna, tam visi zdaj sv. Cecilija, ko igra na orglje.

Janko. Ob peči je stala omara s knjigami.

Milka. Jaz pa spravim lahko vso svojo knjižnico v — žep.

Janko. O draga Milka, sobica je sicer majhna, toda, ko bi imela stanovati midva v njej —

Milka. Kaj ne, potem bi bila palača?

Janko. Tempelj!

Milka. In tako dalje. (Se obrne na nasprotno stran.) Ali si nočete ogledati knjižnice mojega papa? (Odpre vrata na nasprotni strani.)

Janko (pogleda v sobo.) Tukaj je pa vse izpremenjeno. Včasih je bila ta soba orožnica mojega očeta.

Milka. Zdaj pa se tu zabavajo miške z deli starih klasikov. — (Zunaj se začujejo stopinje, Milka posluša.) Moj Bog, nekdo prihaja! Menda vendar ne papa?!

Janko. Ali naj se skrijem? (Bega semtertjã.)

Milka. Skriti? Fej! To bi bilo nedostojno!

TRETJI PRIZOR.

Prejšnja. Stotnik (vstopi zamišljen).

Janko (tiho Milki.) Moj papa je.

Milka (tiho.) Kaj neki hoče? (Glasno.) Klanjam se, gospod stotnik!

Stotnik (jo zagleda.) O, o! Kaj vidim? Mojega sina ste posetili, gospodična Milka? (Odloži klobuk in palico.)

Milka. Kako, gospod stotnik?

Stotnik. Priznati moram, gospodična, da se mi zdi to jako čudno. (Strogo.) Mlada dama, ki poseča mladega gospoda v njegovem stanovanju...! (Maje glavo.)

Janko (tiho Milki.) Papa misli, da je v svojem stanovanju.

Milka. Oprostite gospod stotnik —

Stotnik. Ne, tega pa res ne morem oprostiti! Jaz spoštujem vašega očeta in zato cenim tudi dobro ime njegove hčere.

Janko. Papa, pomislite vendar —!

Stotnik. Molči, zanikernež! Prav gotovo si ti pregovoril gospodično, da je prišla semkaj. Vedel si, da je v njenem stanovanju ne dobiš same, in zato si jo pregovoril in zapeljal, da je prišla —

Milka. Oprostite gospod stotnik, v kaj tako nedostojnega bi se ne dala jaz nikdar zapeljati.

Stotnik. Torej ste prišli sami, iz lastnega nagiba? Temu hujše! Jako žal mi je!

Janko. Papa, saj vendar niste —

Stotnik. Nisem dobrodošel, to vidim.

Janko. Gospoda majorja ni doma —

Stotnik. In to priliko je porabila gospodična, da je prišla sem? Jako lepo! Še enkrat moram reči: to je bilo zelo nepremišljeno, zelo napačno. Za danes hočem molčati; toda prosim vas, gospodična, da se takoj odstranite! (Se obrne v drugo stran.)

Milka (tiho Jankotu.) To je res prenemumno! Pa glejte sami, kako mu razjasnite stvar. (Odide v svojo sobo na levo.)

ČETRTI PRIZOR.

Stotnik, Janko.

Stotnik (se obrne k Jankotu.) Ali je odšla?

Janko. Dà, odšla je. Toda povem vam, papa, jako ste razžalili gospodično.

Stotnik. Gorje ji, če jo morejo žaliti dobrohotne besede starega moža!

Janko. Moj Bog, saj vendar nismo v svoji hiši.

Stotnik. V svoji, ali ne, to je vseeno. Stanovanje, v katerem sem, plačam pošteno! Sicer pa dovolj! Ničesar več ne maram slišati.

Janko. Prav, torej pa pojdem še jaz.

Stotnik. Kam? — Tukaj mi ostaneš! Da mi ne greš iz te hiše!

Janko. Kakor želiš, papa.

Stotnik. Seveda, zalezovati jo hočeš. Sedaj veš, da ni doma njenega očeta, in bi ostal najrajše ves večer pri dekletu. Pri tem pa se ne brigaš za njeno dobro ime in za dolžnosti, ki jih imaš do svoje neveste.

Janko. Neveste? Saj nimam nobene neveste!

Stotnik. Nesramnež! Ali je to zahvala za trud, da sem ti preskrbel lepo in bogato nevesto? Zdaj se mi hočeš še upirati? Grom in —!

Janko. Ne, nikakor ne, papa —

Stotnik (kriči in bega trdih korakov po sobi.) Molči! Dosti mi je tega. Jako ljubo mi je, da sem izvedel, da gospoda majorja ni doma. Moja sveta dolžnost je, da čuvam čast njegove hčere, tembolj, ker ji hoče ukrasti moj lastni sin pošteno ime! Zato se mi danes ne ganeš več z mesta.

Janko. Kakor zapovedujete, papa.

Stotnik. Dà, zapovedujem! Marš! Stopaj! V svojo sobo!

Janko. V mojo sobo?

Stotnik. Dà, dà, brez obotavljanja. (Ga prime za roko.) Marš notri! (Ga potisne v sobo na levi.)

Janko. Za božjo voljo, papa — ! (Se brani na pragu.)

Stotnik. Nobene besede več! Poznaš me!

Janko. V to sobo?

Stotnik. Dà, v to sobo. Tukaj imaš knjig dovolj, da si preženeš dolgčas.

Janko. O, dolgega časa se ne bojim!

Stotnik. Torej pojdi!

Janko. V imenu božjem (izgine v Milkini sobi.)

PETI PRIZOR.

Stotnik (sam).

Stotnik (zaklene za Jankotom vrata in vtakne ključ v žep.) Če bi ravnal drugače, bi major morda celó mislil, da dajem sam potuho sinu. — Tega me pa Bog obvari! Grom in strela! Res je, da sem ubožnejši kot on, tudi sem samó stotnik in ne nosim nobenega reda, toda kar se tiče časti, se pa smem meriti z vsakomur. — (Se prime za glavo kakor v mislih.) Sicer bi imel danes še precej opravil, toda kdo mi je porok, da mi ta nepridiprav ne vlomi vrat ter ne pojde vendarle za dekletom? Zaljubljeni so navadno vseh muh

polni. — Boljše je, da ostanem doma. (Si sleče suknjo, ki jo obesi na stol in obleče svilnato spalno suknjo.) Aha, tukaj so časniki! Te moram pa takoj prečitati. (Vzame časnik, ki leži na mizi in naočnike, ki so poleg njega. Si natakne naočnike.) Hm, hm! To je pa res čudno! (Približa časnik očem, potem ga zopet oddalji.) Kaj pa je danes mojim očem, kar nič ne morem videti skozi svoje naočnike. (Sname naočnike z obraza.) Ne vem, ali so se mi na stara leta res oči izboljšale, kâli? Prav gotovo, da vidim mnogo boljše brez naočnikov. (Sede v kot k oknu s hrbtom proti srednjim vratam in čita.) »Velevlasti so poslale poljskemu kralju poslanika.« — Ali blazní ta poročevalec? Velevlasti vendar nimajo česa iskati zdaj na Poljskem! — »V Benetkah so volili novega doža.« — Ta bi bila lepa. To je nemogoče! Potem bi nastala takoj zopet vojna. — »Vezuv blijuje« — to je mogoče. — (Čita dalje.) Čudno — hm — hm, zares čudno!

ŠESTI PRIZOR.

Stotnik. Major.

Major (ne da bi videl stotnika, ogleduje menico, ki je drži v roki.) Dà, dà, menica je po-

tekla. Danes bi jo moral izplačati. Radoveden sem, ali se prikaže moj stari tovariš. Če je mogel dobiti denar, nikakor ne dvomim, kajti kar je res, je res, možak-poštenjak je. (Vtakne menico v žep.) Počakati moram vsekakor doma, ko bi prišel — (Si sleče suknjo, jo obesi preko stola in se ogleduje, kje ima svojo spalno suknjo.) Kje pa je moja nočna suknja? — (Zagleda stotnika.) Oho, kdo pa sedi tukaj? Sluga pokoren, gospod stotnik!

Stotnik (se obrne, potem vstane.) O, o, dobro došli, gospod major!

Major. Ali ste že dolgo tukaj?

Stotnik. Četrt ure.

Major. Kakor vidim, ste se napravili tudi že prav komodno.

Stotnik. Dà, doma sem navadno vedno v nočni suknji.

Major. Kaj vraga, kaj ste tukaj doma?

Stotnik. Hahaha! I seveda, seveda, gospod major. Saj vendar poznate mojo sobo. Saj me je doletela že večkrat čast, da ste me posetili.

Major. Oh, prosim tisočkrat odpuščanja. Ejej! Ejej! Bil sem docela prepričan, da sem v svojem stanovanju, in v svoji razmišljenosti sem si celó slekel suknjo.

Stotnik. Nič ne dé, nič ne dé, saj vem, da ste že od nekđaj nekoliko raztreseni.

Major. Ne, ne, to je pa že od sile. (Obleče mesto svoje suknje stotnikovo.) Prosim še enkrat, da mi odpustite. —

Stotnik. Ampak, prosim vas, ne izgubljajte besed! Kaj takega se človeku lahko pripeti. Sedite, gospod major! Kaj čudne stvari se godé zdaj po svetu. (Major je sedel.) Pravkar sem čital, da so postale Benetke zopet republika.

Major. Kaj pravite?

Stotnik (mu kaže časnik.) Dà, dà, volili so novega doža.

Major (gleda časnik, pogleda prvo stran.) Dovolite, ta časopis je vendar iz leta 1775!

Stotnik. Tako? To je nekaj drugega!

Major. Takrat so bili seveda v Benetkah še doži.

Stotnik. Dà, takrat je bilo še marsikaj, česar sedaj ni.

Major. Kakó pa vam je prišel ta stari časnik v roke?

Stotnik. Sam Bog vedi! Gotovo ga je položil moj sin tu sèm.

Major. Tak-le časnik je dandanes res nekaj nenavadnega, človek postane kar ginen —

Stotnik. Res je, ni ga mogoče čitati, da bi ne jokal zraven.

Major. Sic transit gloria mundi.

Stotnik. Dà, takrat so bili še dobri časi. Vse je bilo poceni.

Major. Sedaj pa je težko izhajati s pokojnino.

Stotnik. Jako težko. Človek mora stiskati, kar se dá. Včasih sem si privoščil kozarček vina, sedaj pijem pivo. Včasih sem kadil fin turški tobak, sedaj pa kratke. Nekdaj sem nosil svilnate nočne suknje, zdaj pa se moram zadovoljiti z volneno.

Major. No, kar se tiče vaše nočne suknje, ta je, kakor vidim, še vedno svilnata.

Stotnik (se ogleduje začudeno.) I saj je res, svilnata je.

Major. In če se ne motim, je to celó moja nočna suknja.

Stotnik. Za vraga, to bi bilo pa že več kot preveč. Pa kako naj bi prišel jaz v vašo suknjo?

Major (se ogleduje.) Hm, hm! Meni se zdi, gospod stotnik, da sem jaz vendarle v svojem stanovanju.

Stotnik. Ali je mogoče?

Major. Le pomislite nekoliko. Pred osmimi dnevi ste se izselili odtod, in če vam je prav, sem vzel to stanovanje ja z.

Stotnik. O streša božja, saj je res! Prosim tisočkrat odpuščenja —

Major. Nič ne dé, nič ne dé, saj vem, da ste že od nekdanj nekoliko raztreseni.

Stotnik. Ne, to pa presega že vse meje... V tuji hiši, v tuji suknji, res, sramovati se moram! (Sleče nočno suknjo in si obleče majorjevo suknjo:)

Major. Nič se ne ženirajte! Saj sva stara znanca. Slučaju se imam zahvaliti, da ste me posetili zopet enkrat.

Stotnik. O, saj bi bil vedel tudi brez tega, kaj je moja dolžnost.

Major. A — vi — vi mislite zaradi hm! — hm! — zaradi tiste menice na 2000 kron. Saj se nič ne mudi.

Stotnik. Kaj ste izvolili reči? Zaradi menice?

M a j o r. Saj se vendar spominjate? — Pred šestimi meseci? Pokojnina je izostala, kontribucija pa ni izostala. Potrebovali ste denar.

S t o t n i k (se udari po čelu.) Oh, kako sem zmešan! Seveda! Seveda! Kdaj pa je treba izplačati menico?

M a j o r. Danes.

S t o t n i k. Danes?! O, tedaj pa moram prositi še enkrat odpuščanja. Takoj tečem v mesto, da dobim denar.

M a j o r. O, saj ni taka sila. Lahko počakam, ker ste vi.

S t o t n i k. Ne, ne, na nikak način! Stotnik Muhič je sicer uboga para, toda svoje menice je izplačal vedno o pravem času. Še danes zvečer bom tako sloboden in se oglašim pri vas. (Vzame klobuk in odíde, major ga uljudno spremi do vrat.)

SEDMI PRIZOR.

M a j o r (sam).

M a j o r (sede k mizi.) Vrl mož to! Če bi le ne bil včasih tako grozno raztresen. — (Skomizga z rameni.) Vražji krojač mi je naredil

tako ozko suknjo, na vseh koncih in krajih me veže. — He, Milka! Milka!

Milka (v svoji sobi.) Papa!

Major (vstane.) Kje pa tičiš? Pojdi vendar sèm!

Milka. Ne morem! Zaprta sem.

Major. Zaprta? Kako je pa to mogoče?

Milka. Zaloputnila sem preveč z vrati, pa so se zaprla.

Major. Hm, to se mi zdi nekam sumljivo. Pa si vendar sama?

Milka. Sama? O da, to se pravi, popolnoma ne.

Major. Pazi se, v takih rečeh sem zelo natančen. Gorje ti, če dobim možkega pri tebi; takoj ga ustrelim.

Milka. Bog ne daj! Nihče drugi ni pri meni kakor moja modistinja.

Major. Torej pojdi sèm!

Milka. I, saj ne morem.

Major. Kje pa je ključ?

Milka. Ne vem. Morda ste ga vtaknili pozabivši v žep.

Major (razdražen.) Bedarija! Kakor da sem toliko raztresen. (Išče po svojih žepih.) Saj je res tukaj. Ključ sem že našel.

Milka. O, prosim, nikari še ne odprite!

Major. Zakaj pa ne?

Milka. Modistinja se sramuje nekoliko.

Major. Zakaj se sramnje?

Milka. Pomerila je mojo obleko.

Major. No, kaj za to?!

Milka. A še ni popolnoma oblečena.

Major. E, kaj; pomagam ji jaz. (Odklene vrata.)

Milka (tišči od znotraj vrata.) Samó trenotek še! — Potrpi!

Major. Ne bodi sitna! Odpri vendar!

Milka. Tako, zdaj je gotova. (Milka in Janko vstopita.)

OSMI PRIZOR.

Major. Milka. Janko.

Janko (v ženskem križu in široki jopici (matinè) z žensko nočno čepico na glavi, se prikloni.)

Major (zase.) Hm, prav čedno dekle. (Glasno.) Te deklice pa nisem videl še nikdar pri tebi.

Milka. Prišla je pred kratkim sèm.

M a j o r. Tako? To me veseli. Kako vam ugaja tukaj, gospodična?

J a n k o (se prikloni.)

M a j o r. Priklanjate se? To se pač pravi: ugaja mi. — (Janko se zopet prikloni.) Že zopet! (Zase.) To je pač novinka in še nima one plemenite predrznosti, ki diči vse modistinje.

J a n k o (se hoče odstraniti.)

M a j o r. O, počakajte vendar še malo! Tudi jaz imam pri vas marsikaj naročiti. (Milki.) Hočem ti napraviti veliko veselje. Toda sedaj ne smeš še ničesar vedeti o tem. Pusti naju sama z gospodično! (Jo rine stran.)

M i l k a (na stran.) Zdi se mi, da mu celo ugaja.

M a j o r. Pojdi, pojdi, dekle; zadovoljna boš z menoj.

M i l k a. Ljubi papa, saj sem že sama mnogo naročila! Gospodična ne bo mogla vsega izvršiti.

M a j o r. Za balo, kaj ne?

M i l k a. Morda.

M a j o r. No, le pojdi. Naj imam tudi jaz svojo voljo!

M i l k a. Gospodična ima prav sedaj toliko dela —

M a j o r. Za vraga! Govoriti hočem ž njo sam. Pojdi v kuhinjo! Bržčas bode stotnik danes večerjal pri nas. On jé rad štajersko gibanico; — pojdi in napravi jo!

M i l k a. Ne znam je narediti, papa.

M a j o r. Torej pojdi v mojo knjižnico, (pokaže na desno,) tam najdeš kuharskih bukev cel kup; uči se, česar ne znaš!

M i l k a (se še obotavlja.) Papa...

M a j o r. Grom in strela! Ubogaj, pravim! (Jo potisne v knjižnico.)

DEVETI PRIZOR.

M a j o r. J a n k o.

M a j o r (se vrne h Jankotu, ki vedno gleda v tla.) Tako, lepi otrok, sedaj svá pa sama. Tule čičkajte! Lepo k meni. (Jo pelje k zofi.) Izpregovorite vendar kako besedico! — Še zmeraj nič? — Koliko časa ste pa že v tem mestu? (Janko ne odgovori ničesar.) Veselo! veselo! Ako boste tako boječi, ne dosežete ničesar v svetu. (Janko se spoštljivo pokloni.) Aha, bojite se bržčas moje starosti? Seveda nisem več mladenič, a vendar sem še močan, vesel in radodaren. Tudi vem še dobro, kaj je lepo. (Janko se zopet pokloni.) Ne, ne; govorim

popolnoma resno. Poznal sem že marsikatero modistinjo, a bile so z menoj vse zadovoljne. — Kaj menite, — jaz sem še vedne tako nekoliko vojaka. (Ga prime za roko in jo gladi.) Kaj, ko bi se bolje seznanila. (Janko vzdihne.) Zdihujete? To je dobro znamenje. Kje pa imate še drugo rokico? Zakaj jo skrivate? (Vzame Jankotovo roko izpod pelerine.) Lepa, delavna rokica. Ubogo dete! Gotovo ste morali v svojem življenju že mnoga neprijetna dela opravljati. (Janko se obrača v stran.) Pa zakaj obračate obraz proč od mene? Menda vas bom vendar smel malo pobožati po bradici. (Ga poboža.) Strela božja, pa vendar nimate brk?! Tristo vragov! Menda vendar — (Potegne pelerino z Jankota.) Moški! (Mu potegne še čepico z glave.) Vrag me vzemi, to je moški! (Poskoči.)

Janko (vstane.) Prosim lepo, da mi odpustite!

Major. Gromska strela, kdo pa ste, gospod?

Janko. Sin sem stotnika Muhiča; jaz ljubim vašo gospodično hčerko.

Major. O ti salamenski zlodej! Za božjo voljo, z mojo hčerjo ste bili zaprti v njeni sobi!? (Bega besen po sobi.)

Janko. Vsega tega je kriv nenavaden slučaj —

Major. O, saj poznam take slučaje!

Janko. V vsej spoštljivosti.

Major. To vam verjemi kdo drugi! Zakaj ste se pa takole našemili?

Janko. Ker sem bil navidezno kriv in ker ste rekli, gospod major, da ga umorite, ako najdete možkega pri svoji hčerki.

Major. Dà, to hočem tudi storiti.

Janko. In da vam prihranim umor —

Major. Dà, umoriti vas hočem.

Janko. Me je ogrnila gospodična hčerka urno s pelerino ter me pokrila s čepico.

Major. Ta spalna čepica bo pričala proti vam. (Vzame čepico in jo vtakne v žep.) Satisfakcijo hočem, popolno satisfakcijo!

Janko. Usmilite se vsaj časti svoje nedolžne gospodične hčerke!

Major. Lepa nedolžnost, lepa čast! Nikogar in ničesar se ne usmilim. Vso rodbino skličem skupaj, to bo prava krvava sodba! — Dotedaj pa se mi ne ganete z mesta, mladi gospod.

Janko. Pridem, kadarkoli ukažete.

M a j o r. Kaj pridem?! Nič pridem! Tukaj ostanete. In da mi ne uide, vas zaprem, dokler se ne zbere moja rodbina.

J a n k o. Mene hočete zapreti?

M a j o r. Dà, mladi gospod! Le nikar se ne ustavljajte, sicer pokličem svoje ljudi. Marš!

J a n k o. Vse storim, kar mi ukažete.

M a j o r. Torej pojdite tu sem v mojo knjižnico! Tam najdete dovolj svetih knjig. Le pripravite se na smrt.

J a n k o. Če res ne marate slišati mojega oproščenja —

M a j o r. Ne, ničesar ne maram slišati! Le urno notri. (Ga rine v svojo knjižnico.) Marš, marš!

J a n k o. No, dobro, jaz ne bom kriv. (Odide.)

M a j o r (zaklene za njim vrata.)

DESETI PRIZOR.

M a j o r (s a m.)

M a j o r. Tak škandal! Ključ vtaknem v žep. Jaz mu že pokažem! Da bi le vedel, kam je zbežalo dekle? Kar vrat ji zavijem, če mi

pride zdajle pred oči. (Hodi besen po sobi sem in tja.) No, se že še prikaže, da sprejme svojo obsodbo. Tristo bomb in granat! Vse tete skličem skupaj, zlasti pa vse stare device s svojimi špičastimi nosovi. Te zastopajo v takih slučajih gospo justico s posebno strogostjo in se ne dajo tako izlahka ganiti. O, krvavo se maščujem!

JEDNAJSTI PRIZOR.

Major. Šotnik.

Šotnik. Tukaj sem zopet, gospod major.

Major. Dà, ravno prav prihajate.

Šotnik. Hitel sem, da si preskrbim kje denar; nakrat sem se pa spomnil, da je menica že plačana.

Major. Kaj? Plačana?

Šotnik. Da! Le pogledjte, našel sem menico v svojem žepu, torej mora biti plačana.

Major. V svojem žepu?

Šotnik. Prosim, tukaj je. (Pokaže menico.)

Major (začudeno). Saj je res. Seveda, če je bila v vašem žepu, potem mora biti na vsak način že plačana.

Stotnik. To mislim tudi jaz.

Major. Torej prosim tisočkrat odpuščenja, da sem vas spomnil na dolg, ki je že plačan.

Stotnik. Nič hudega, nič hudega!

Major. Kako le more biti človek tako pozabljiv!

Stotnik. Mala raztresenost, kakor navadno.

Major. Sicer to vendar ni moja slaba stran. I seveda, staramo se, pamet je začela pešati. (Sedeta.) Tako na primer prav dobro vem, da sem vam hotel povedati nekaj zelo važnega, ko ste vstopili, a zdaj sem pozabil kaj.

Stotnik. Bržčas je nastala zopet kje vojna.

Major. Ne, ne, o teh ni dandanes mnogo lepega slišati; kvečjemu, da nas sem pa tjá malo naženó.

Stotnik. Ko bi bila midva še zraven, potem bi bilo seveda vse drugače, kaj?

Major. Grom in strela, dobro bi se držala, kakor takrat — ali še veste? — ko vam je prižvižgala kroglja nasproti in bi vam bila skoraj predrila prsi? — (Pogleda stotnika na prsi.) O kaj vidim? Jej, jej, jej!

Stotnik. Kaj pa vidite, gospod major.

Major. Čestitam, čestitam! (Stopi k njemu in mu poda roko.) Kdaj ste pa dobili križec?

Stotnik (se začuden ogleduje.) Jaz križec? Vrag me vzemi, če vem, kako je prišel ta križec na mojo suknjo.

Major. Kaj, ničesar ne veste o njem?

Stotnik. Takoj naj se vderem v zemljo, če vem kaj o njem.

Major. To pa je res jako čudno! Hahaha!

Stotnik. Toda, ali smem vprašati, zakaj ste odložili vi svoj red?

Major. Svojega reda jaz ne odložim nikdar; ta pojde z menoj v grob.

Stotnik. Dovolite (pokaže na majorjeva prsa), tukaj ni ničesar.

Major (se pogleda.) Kaj, tristo medvedov, kam je pa izginil.

Stotnik. Veste, kaj se mi zdi? Da ste se prej zmotili in ste oblekli mojo suknjo.

Major. Tisoč bomb in granat, saj je res! Vi pa moja!

Stotnik. Zato mi je bila tako široka kakor vreča!

Major. Zato se nisem mogel geniti v njej!

Stotnik. Prosim tisočkrat odpuščanja.

Major. Nič hudega, nič hudega. Malo raztreseni ste bili, kakor po navadi. (Si premenjata suknji.)

Stotnik. Kaj takega se mi pa še ni pripetilo.

Major. Zdaj stoji pa tudi gledé menice reč drugače. Menica je v mojem žepu!

Stotnik. Že res, gospod major, zdaj je vse jasno. Menica še ni plačana. Takoj se začne dirka iznova. Jaz bedak! Takole izgubljam svoj dragi čas, begam okrog, da sem ves moker. (Hoče vzeti iz žepa robec, namesto njega pa potegne čepico in si pobriše ž njo čelo; ko jo hoče zopet spraviti, zapazi zmotnjavo.) Dovolite, to je pa čuden robec, menda je vaš.

Major. Grom in strela, zdaj sem se pa spomnil. Vaš sin je onečastil mojo hišo.

Stotnik. Ej, ej, kako to?

Major. Kadar pogledam tole čepico, se mi obrne srce v telesu.

Stotnik. Ko zagledate to čepico?

Major. Ali veste čegava je?

Stotnik. Ne, tako srečen nisem.

Major. To je čepica moje hčere.

Stotnik. To sem si mislil.

Major. In veste, na čegavi glavi sem jo našel?

Stotnik. Na vsak način na glavi svoje gospodične hčerke.

Major. Kaj še! Na glavi vašega sina.

Stotnik. No, če ni družega nič, — de-
viška čepica menda zato še ni onečaščena.

Major. Toda našel sem ga zaprtega v
tejele sobi. (Pokaže na Milkino sobo.)

Stotnik. Prav, prav, tjà notri sem ga
jaz sam zaprl.

Major. V sobo moje hčere?

Stotnik. Dovolite, to je sinova soba že
več nego dve leti.

Major. Menda zopet mislite, da ste v
svojem stanovanju?

Stotnik (se domisli.) Strela božja, pro-
sim tisočkrat odpuščanja, gospod major. Da,
da, taka je ta reč. Zaprl sem ga prav iz do-
brega namena. Nekoliko raztresen sem bil,
oprostite!

Major. Ne zamerite, gospod stotnik,
vaša raztresenost pa presega že vse meje.
Mladega človeka zapreti z mladim dekletom.
— Iz tega nastanejo lahko čudne stvari!

Stotnik. Seveda, seveda, to ne sme biti!

Major. K sreči sem našel ključ v svojem žepu.

Stotnik. Čudno, kajti vtaknil sem ga v svoj žep.

Major.....

Stotnik. Seveda. Seveda. Toda svetoval bi vam, da ne pustiva mladih ljudij še nadalje skupaj.

Major. To me pa slabo poznate, ako mislite, da nisem takoj z gromom in ropotom ločil jastreba od golobice. O, gospod stotnik, jaz sem previdnejši kot vi, in tudi nisem tako raztresen kot vi. Zaprl sem mladega gospoda tu (pokaže na vrata svoje knjižnice,) sem v svojo knjižnico. Lahko ga sami izpoveste. (Išče po svojih žepih.) I, kje imam pa ključ?

Stotnik. Že zopet ste raztreseni, gospod major. Hahaha! Ključ mora biti pač v mojem žepu. (Ga najde.)

Major. Že res.

Stotnik (mu da ključ.) Zdi se mi skoraj, kakor da sem vam izročil ključ kake trdnjave.

M a j o r. Spomnili ste se pri tem gotovo obleganja Sarajeva ?

S t o t n i k. Da, da, takrat se je prav naš polk posebno odlikoval.

M a j o r. To, pa to. Saj so stali naši prav v prvih vrstah.

S t o t n i k. Meni se je tikoma pred nosom razpočila bomba.

M a j o r. Mene pa je zadel strel sovražnika v levo nogo.

S t o t n i k. Na nas je streljalo levo krilo Turčinov.

M a j o r. Dovolite, to je bilo srednje krdelo.

S t o t n i k. Prosim vas — !

M a j o r. I, to moram vendar jaz najbolje vedeti.

S t o t n i k. Saj sem stal vendar noč in dan —

M a j o r. No, kje sem stal pa jaz ?

S t o t n i k (kaže s prstom po mizi.) Tukaj je bila glavna armada, tu so stali dragonci in tukaj naš polk.

M a j o r. Kaj še! T u k a j so stali dragonci. (Pokaže na mizo na nasprotni strani.)

Stotnik. Kam pa vendar mislite? (Kaže zopet.) Tukaj je bil razstreljen mlin, in za mlinom —

Major. Mlin je stal vendar bolj na levi.

Stotnik. Saj vidim vse še natanko pred seboj, kakor da se je godilo danes.

Major (se ogleduje, tiplje po žepih.) Da bi imel le košček krede, takoj vam narišem vse, kakor je bilo. (Zatiplje menico v žepu.) Čakajte. (Potegne menico iz žepa, trga kosce od nje in zaznamuje ž njimi posamezne pozicije.) Glejte, tukaj je trdnjava — in tukaj mlin — tukaj so stale predstraže, tu naši huzarji — in dragonci —

Stotnik (odtrga tudi od menice kosce.) Dragonci so stali tukajle.

Major (položi zadnji kosce papirja na mizo.) Ne, tukaj.

Stotnik. Oprostite, gospod major, pravkar sem opazil, da ste strgali mojo menico.

Major. Za vraga!

Stotnik. Mala raztresenost. Nič ne dé, med možaki-poštenjaki ni treba nikakih papirjev.

Major. Vem, vem. A vendar me jezi, da sem tako grozno raztresen. Kaj takega se mi še moj živ dan ni pripetilo.

Milka (kliče iz knjižnice.) Papa, ako naj delam še štajerske gibanice, je skrajnji čas, da odprete.

Stotnik. Gospodična hčerka vas kliče (Vstane.)

Major. Čakajte, čakajte! Pred moram spraviti vašega sina iz hiše. (Vstane in odpre vrata knjižnice. Milka in Janko vstopita.)

DVANAJSTI PRIZOR.

Prejšnja. Milka. Janko.

Major. Grom in strela, kaj sta že zopet skupaj?

Milka. Saj ste nas sami zaprli.

Major. Lažeš!

Milka. Poslali ste me študirat kuharske knjige — in ko ste sunili v sobo tudi tega mladega gospoda (pokaže na Jankota), sem mislila, da mi je prišel po vašem naročilu pomagat.

Major. Prokleta! Zdaj se spominjam.

Stotnik. Ha, ha, ha! Gospod tovariš, kje pa je ostala sedaj ona previdnost, s katero ste se bahali?

Janko. Ljubi papa, dajte, izprosite mi roko gospodične.

Stotnik. Kam pa misliš, saj imaš že nevesto.

Janko. Ali ste pozabili, da je ušla z drugim?

Stotnik. Ušla je?

Janko. Saj ste dobili predvečerašnjim pismo.

Stotnik. Jej! Jej! Prav imaš, — čisto sem pozabil na to. Če je pa tako, bi bilo pač najbolje, gospod major, da zapreva ta dva mlada človeka za vedno skupaj. Kajti midva sva oba nekoliko raztresena, a kdor hoče varovati zaljubljenca, mora biti zvit kot lisica, pozoren kakor kača, sicer se mu zgodi, kakor nama.

Major. To je že res, gospod stotnik. Saj bi jaz tudi ne imel ničesar proti temu, toda moja hči je že nevesta.

Milka. Spomnite se vendar, ljubi papa, moj ženin je vendar umrl.

Major. Umrl je?

Milka. Saj ste dobili danes zjutraj poročilo o njegovi smrti.

M a j o r. Jej! Jej! Seveda, seveda! Kaj takega ne pozabim.

J a n k o. Ali smem torej upati?

M a j o r. Kaj naj storim? Očeta sta ju zaprla že dvakrat skupaj. (Prime Jankota za roke ter mu reče.) Pojdi sem moja hči.

S t o t n i k (prime Milko za roko ter ji reče.) Pojdi sem, moj sin.

M a j o r (položi Jankotovo roko v stotnikovo.) Ljubita se! Vzemita se!

S t o t n i k. Tako ne pojde. Tukaj je prava oseba. (Združi roki Jankota in Milke.)

M a j o r (Milki.) Strgano menico ti podarim za poročni dar.

S t o t n i k. Jaz pa vama dam dober svet, varujta se v zakonu raztresenosti!

Konec.

